

Høring i privat og offentlig forum

Både Næringspolitisk og Lønnspolitisk forum, som ble avviklet i henholdsvis Molde og Hurdalssjøen i midten av september, fikk presentert en innledning om veien videre etter at helsedepartementets arbeidsgruppe har fremlagt sin rapport om fordeling av tannleger. Meningsytringene som kom etter innledningen til Dag Reite fra NTFs sekretariat, markerte starten på de tilbakemeldinger som vil komme fra lokale hold når rapporten nå er ute til høring.

Lønnspolitisk forum

Fjorårets lønnsforhandlinger foregikk etter nytt system og ble tradisjonen tro gjenstand for en grundig gjennomgang på årets lønnspolitiske forum. De fleste representantene var godt fornøyd med resultatene, og med unntak av et og annet problem, ble også prosessene betegnet som gode. Problemene dreier seg i følge representantene om at enkelte arbeidsgivere ikke fullt ut har forstått at den nye hovedtariffavtalen innebærer en ny måte å forhandle på. Man betrakter imidlertid dette som innkjøringsproblemer inntil videre, og ser nå frem mot en ny runde forhandlinger med forventning om prosesser som blir enda bedre enn sist. Akademikernes spesialrådgiver, Svein Sjølie, var også møtt frem for å orientere om oppgjørene i 2004, og han gjorde noen makroøkonomiske betraktninger før han redegjorde for endringer i organisasjonsmønsteret, oppgavefordelingen mellom stat og kommune, tariffpolitiske utfordringer og pensjonsspørsmål.

Twisteløsningsmodeller var viet en egen post på programmet, og Lønnspolitisk forum signaliserer at Akademikernes krav om at pendelvoldgift skal være den eneste mulige tvisteløsningsmodellen er for begrensende. Lønnspolitisk forum ser det imidlertid som særlig positivt at partene i halvparten av fylkeskommunene har avtalt pendelvoldgift som tvisteløsningsmodell, mens denne modellen bare var avtalt for to av fylkene i 2002.

NTFs forhandlingsjef, Karsten Kragh

Et nyvalgt Sentralt forhandlingsutvalg stilte seg opp i solen ved Hurdalssjøen, fra venstre: nestleder Richard Næss, utvalgsmedlem Berit Lund-Andersen, leder Gunnar Lyngstad, varamedlem Kirsten Solemdal og personlig varamedlem Jan Theien.

Langfeldt, ga forsamlingen innsikt i planene om å utvikle et nytt konsept for til-litsvalgtopplæringen som man ønsker skal bli mer brukerorientert, basert på lokale behov og konkrete bestillinger fra lokalforeningene. Det vil bli en høringsrunde om dette i lokalforeningene før saken legges frem for NTFs hovedstyre. Målet er å ha et nytt opplæringstilbud klart høsten 2004.

Lønnspolitisk forum vedtok forslaget til nytt reglement for forhandlingsordningen i NTF – offentlig sektor, som hovedsakelig var av redaksjonell art.

Valg

Til Sentralt forhandlingsutvalg ble valgt som leder Gunnar Lyngstad (Nord-Trøndelag), nestleder Richard Næss (Telemark), utvalgsmedlem Berit Lund-Andersen (Rogaland), varamedlem Anne-Berit Tandberg (Buskerud), varamedlem Kirsten Solemdal (Oslo) og som personlig varamedlem for nestleder Jan Theien (Akershus). Sistnevnte ble valgt for å løse situasjonen

som mest sannsynlig vil oppstå når det i november er valg til hovedstyre i NTF. Der stiller Gunnar Lyngstad som visepresidentkandidat. Blir han valgt der, rykker Richard Næss opp som leder av Lønns-politisk forum og Jan Theien rykker inn som nestleder.

Næringspolitisk forum

Næringspolitisk forum hadde denne gang flere nye deltakere, blant dem en del yngre tannleger. Ti av 19 deltakere var kvinner.

Til rapporten om fordeling av tannleger stilte forsamlingen spørsmål om arbeidsgruppen har tatt med i betraktningen at flere kvinner i tannlegeyrket betyr kortere gjennomsnittlig arbeidstid og også økt sentralisering på grunn av hensyn til partners jobb.

Det ble videre påpekt at tidligere erfaring med utenlandske tannleger, da særlig svenske og danske, viser at disse ikke har vært stabil arbeidskraft. Dersom det nå skulle vise seg at de tyske tannlegene er

stabile, vil dette kunne bety mye, all den stund det allerede i år er rekruttert nærmere 40 tyske tannleger til Norge.

De privatpraktiserende tannlegene på Næringspolitisk forum var også av den oppfatning at samarbeidet mellom privat og offentlig tannhelstjeneste kunne og burde bli bedre mange steder for å få en

bedre utnyttelse av de totale tannlegeresurser.

Næringspolitisk forum bød ellers på foredrag om sikker bruk av data i tannlegepraksis og etiske spørsmål i hverdagen.

Under aktuelt orienterte NTFs president om egen erfaring med NTFs sykeavbruddskasse. Den etterfølgende diskusjon både på

og etter Næringspolitisk forum, har ført til at det vil bli lagt frem et forslag om å endre reglene i sykeavbruddskassen for bedre å imøtekomme behovene til tannleger som arbeider i aksjeselskap.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi

Etikk må på timeplanen

Selv om etikk integreres i all undervisning av tannlegestudenter og selv om lærerne fungerer som gode rollemodeller, må etikk inngå som eget fagområde i studieplanen. Dette var det enighet om da NTFs etiske råd hadde invitert til møte med nordiske kolleger i slutten av august. Professor i medisinsk etikk, Jan H. Solbakk, holdt innledningsforedrag der han stilte spørsmålet om vi trenger etikk i tannlegeundervisningen.

NTFs etiske råd arrangerte 28. – 29. august nordisk møte med representanter for tilsvarende organer i de nordiske landene. Første dag var viet utveksling av informasjon om arbeidet i de respektive land, og neste dag kunne lederen, Ivar Hoff, ønske velkommen til en noe utvidet forsamling for å diskutere behovet for etikkundervisning i tannlegestudiet og hvordan den bør foregå.

«Morsmoral»

Medisinsk etikk har lenge vært et etablert fagområde innen utdanningen av leger, og professor Jan H. Solbakk, som er både lege og teolog, underviser lege- og tannlegestudenter i Oslo i etikk. Han har etterfulgt professor Svein Erik Tranøy, som er grunnleggeren av faget her i Norge.

Solbakk startet seminaret med et interessant foredrag der han skulle svare på spørsmålet om vi trenger etikk i tannlegestudiet. Han stilte mange andre spørsmål også og ga enda flere svar, noe som ga grobunn for en livlig diskusjon blant deltakerne i seminaret. Begrepet «morsmoral» som stammer fra professor Tranøy, ble flittig brukt i diskusjonen etterpå. Dette gir allusjoner til morsmål; morsmoralen utvi-

kler seg på samme måte som morsmålet ved at barnet tilegner seg ferdigheter og kompetanse nærmest ubevisst. På denne måten utvikler man et «moralsk kompass» som ligger nedfelt i den enkelte. – Undervisningen i medisinsk etikk må bevisstgjøre studentene om hvor de står og sette dem i stand til å reflektere og handle i situasjoner hvor «veimerker» ikke finnes, sa han.

PBL godt egnet for etikkundervisning

Sigrid Kvaal orienterte om undervisningen i etikk for tannlegestudentene ved fakultetet i Oslo. De deltar i et introduksjonskurs på 11 timer sammen med medisinerstudentene og får så ikke noe mer etikk som separat fag før det siste året, hvor de får innføring i lovverk og NTFs etiske regler. I tillegg arrangeres to halvdags seminarer der de gjennom kasus, ofte hentet fra virkeligheten, får presentert kliniske situasjoner de skal diskutere. – Problembasert læring (PBL) egner seg spesielt godt for undervisning i etikk, sa Kvaal og ønsket seg etikk inn i studieplanen før studentene skal begynne i klinikken.

Jevnt fordelt i Bergen

Også i Bergen får tannlegestudentene en innføring i etikk i det første studieåret sammen med medisinerne. Videre inngår etikk i et klinisk innføringskurs i kull 3, og i kull 4 er etikk, holdninger og aktuelle lover tema for forelesninger og seminarer. Til slutt inngår etikk i oppfølging og diskusjon etter at de har vært ute i praksisstudiet det siste året. Dette kunne leder av Etisk råd, Ivar Hoff, fortelle fra Bergen, og han nevnte også at etikk inngår i NTFs

kurs i praksisadministrasjon for femte års studenter.

Varierende opplegg i Sverige

I Sverige med fire tannlegehøgskoler er det en viss variasjon fra skole til skole, fortalte Lars Frithiof. I Malmö som også har PBL-undervisning, er det ikke spesielle kurs i etikk fordi målsettingen er at den skal «veves inn» i all undervisning. Møtet med andre kulturer blir en viktig faktor her fordi 75 prosent av pasientene de behandler, har ikke-svensk bakgrunn, og dette gjelder også i stor grad studentene.

I Umeå har man tilsvarende opplegg, men har mye etikk som innslag i et kurs om tannpleie for pasienter med særskilte behov. I Gøteborg og Stockholm har man spesielle kurs i etikk i tillegg til integreringen i den daglige kliniske virksomheten.

Finland og Danmark

Ved de to tannlegeutdanningene i Finland er etikkundervisningen stort sett integrert i annen undervisning, ifølge Maria Sundberg. I Helsingfors får studentene i tillegg et halvdags kurs «Att väkta til tandläkare» siste studieåret, og i Uleåborg arrangeres det hvert studieår en etikkdag. Dessuten får de to timer teori rett før de skal begynne med pasienter.

Danske Birgit Kenrad som arbeider på Tandlægeskolen i København, beklaget at man der ikke har noen egentlig etikkundervisning. I Århus inngår etikk i PBL-undervisningen.

Etikkdager?

Ble det så noen konklusjon etter seminaret? Alle var enige om at etikk må inn som eget fag i studieplanen for tannlegeutdan-